

Előfizetési díj.

Videkekre postán vagy helyben házhoz	
hordva:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy órá helyben	1 "
Videkről egy hónapra előfizetést nem fogad-	
hatunk el.	
Egyes száraz. ára 5 kr.	

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haase Wien
stein et Vogler Wallfischgasse Nr. 10.

Nyitlertti cikkeik

garmond sora után 25 kr. fizetendő

Szerkesztői szállítás:

Belkirály-utca szeglet trencsin-vár 7. szám hová a lap szel-
lemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1874. második fél évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy órá	1 frt.
Egyes száraz ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kiküldése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal kiadó Stein János könyvkereskedésére küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala

Kolozsvárt, decz. 10. 1874.

A meglehetősen későn ébredő erdélyi képviselőknél most megkezdett egyöntetű eljárásuk már is sikeres eredményeket ígér. A közös értekezlet által kiküldött bizottságok egyike, mint e lapok mára szóló számában olvasható, elhatározta azon javaslattal lépni föl a közös értekezlet, hogy kéressék föl a miniszter az osztrák törvénykönyvben kihágásosnak nevezett ügyeknek egy rendelet útján a közigazgatási hatóságok kezébe leendő álbocsátására, ha pedig e felszólításnak a miniszter rö-

vid időn nem tenne eleget, egy az összes erdélyi képviselők által aláírt, a fennebbi értekezésben szerkesztett határozati javaslat nyújtásuk be az országgyűlésen.

Felesleges mondanunk is, ez erélyes határozati javaslat nemcsak a mi részünkről, hanem a Királyhágnál inneni összes lakosság által örömmel fog fogadtatni.

Ki merné tagadni, hogy a politikai elméletek s más előbbre haladt országok mintáinak alkotmányának követése talán sehol sem borszulta meg magát oly rövid időn és oly sok tekintetben, mint nálunk. Roszul eshetik e beismerés ép az alkotó országgyűlési többségnek, de az mindig vigasztalására szolgálhat, hogy az elkövetett botlások, az új intézmények folytán létrejött visszasságok oka nem csak ő benne, hanem sajátos körülményeinkben is rejlik.

Nincs érzékenyebb alkotás a földön, mint az annyi apró részecskékből összerakott állam. A legkülönbözőbb hajlamok, érdekek, törekvések, vágyak chaoticus complexuma az, melyben legnehezebb a minden irányban ható rendet megalkotni. Nincs ebben elavult intézmény, melynek ne volna még folytonosan haszna, ne volna bizonyos osztály, a melynek érdekét még mindig előmozdítja; viszont a legjobb új intézmény is csak annyiban különbözik a régittől, hogy kevésbé rossz. Az államban minden intézmény bizonyos mértékig káros s a legeszebb politika is csak a legkevésbé káros kikutatásának tudománya. De hány olyan intézmény nincs még, mely arra van hivatva, hogy az állami viszonyok hozzáismultával üdvös alkotásnak bizonyuljon be, de életbelépésének évében az előbb létezett rossz intézménnyel is nagyobb hátrányokat hoz magával.

Ujabb alkotásaink legnagyobb részére talál az utóbbi tétel. Számos intézményünkről, ha az ország művelt részének meggyőződése nem bizonyitná, hogy valóban üdvös a házára

nézve, jelenlegi eredményei után a réginnél is rosszabbnak kellene tartanunk.

Csak egy ecclatáns példát hozunk fel.

A botbüntetés brutalis volta iránt általános az ország műveltebb részében a meggyőződés. Tudjuk mindnyájan, hogy e büntetés nem az emberi tekintély lealázására, a lelki erő megtompítására, a barbár fogalmak fenntartására szolgál s nézzük mégis eredményeit az életben. A botbüntetés megszüntetése első sorban kivette a közigazgatási hivatalnokok kezéből a hatalmat. A műveletlen nép eddig nem azért engedelmeskedett nekik, mert felsőbbjei, a törvény szolgálói iránt köteles tiszteletet érzett, hanem a mivel félté a kezébe adott hatalmat, most ennek megszüntével a félelem is megszűnt. Káros a botbüntetés megszüntetése magára a lakosságra nézve is, mivel eddig könnyű szerrel kiszorította hibájáért gyorsan a sokkal nagyobb büntetést, mint a börtön, ma azonban hosszadalmas törvényszéki tárgyalások után, a fogházba kerül, mely miatt otthon mezei munkájának elmaradása miatt szenved károkat; de a megye és állam költségeit is megszorította a botbüntetés eltörlése, mivel számos olyan vidék van, hol a ropant számú fegyvereknek helyiséget sem tud adni a megye: gyakori az eset, hogy a bűnöst hazabocsátják s akkor szöktetik be büntetésének kiállítására, a mikor számára a börtönben hely ült. Csak ez egyszerű példa is eléggé illusztrálja, miért annyi a panasz közigazgatásunk és igazságszolgáltatásunk ellen. Hasonló példákat idézhetnénk a községi törvényről is.

A tünemény könnyen kimagyarázható: állapotaink merő ellenétben állanak a korral, melyben élünk; vagy a kor igényeinek megfelelőleg rendezett állam eszményéről vagyunk kénytelenek lemondani vagy el kell viselnünk a hátrányokat, melyek állami életünknek a kor kívánalmához leendő simításával járnak.

Az étkek szerencsésen áthatoltak a vendégek phalanxán.

A csata maradványai: a sebesültek és meghaltak már eltávolították. A szép madarak kopaszított csontjai, bordái és szárnydarabjai; a kappan, sneff- és fécánmaradványok már csak kutyáknak való csemegék. Hja! most már az erődítvények, tornyok be vannak véve. A fegyverek változnak; mindenik vívó arany háromágú villát forgat és különös szepegés közt rombolják a zöldes erdején épült huszárt. Kő kő után szakadoz ki az épületből. Diadal ünnep! — rés üttetett. Nézzétek csak a galambok, fűjek, tyúkuk testei a zsáka és katánglevek közt gözölögnek, s a kis rákok, kagylók, csigák: a torony vakolatja, a tál forró levébe fuladozik. Pessimusi gadócok, márnák, angolnák, félszgek erőtlenségül teküsznek a nyílt csatatéren, semmi védőfalat nem támogatva s leber, merőv szemeket a rózsaszínre, a halottágyra szegeznek, melybe őket a szakács-művészet fektette.

A harmincz-fontos rhodusi tok (hal) mézben uszik; még csak néhány perc van hátra, s szép pirosas húsa a scissor kése alatt a vendégség martaléka; nem különben a durdás is.

Cyprusi és champaniai bor, falerno, lesbosi, faustian, és opini, hogy ömlenek kétszeresen az irtóztató győzelemből! Rejtett szárnyakon repül a nyúl a pegazushoz, őz és bárány disziti Bacchus szőlő-trónját. A gém nyelvecskeje, a fogoly tejfehér agyvelője, a rákok kétszersült szüretre tett pánccél köpenye nemelyeket még eltéllyithetnek attól, hogy étvágásokat a Jupiter konyháján pörköltöztött harmadik rendbelire megkíméljék.

Párnára hanyaltva, izzadás és szuszogás közt alattomban öveiket megoldva, poharaikat inkább kóstolgatva, mint kihajítva várják a vendégek a szemet-száját gyönyörködtetőt, mit a házi praefectus mosolygó arczczal tolmácsol.

Most fellép kilencz könnyedén öltözött cadixi táncosnő: Tertia, Tyche, Lyrisca, Cytheris, Galla, Lyde, Neacra, Alecto, Chione, bontott hajakkal, és crusmaták csörömpölése közt szilaj táncokat kezdenek. A vendégekhez enyelgően közelgve, könnyű táncokban szép karjaikat kiterjesztve s nyulánk testökkel hajlongva, lábujjhegyen járva s majd előre, majd hátra hajolva, felkötik a dobzódók vágyát és csodálkozását.

Tertia a legtüzesebb és legmerészebb, tánc közben a clotta nyugágyára leül, s példáját mindnyájan utánozzák. A serleg mindig tüzebb lelket önt a vendégekbe. Az eddigi világítás változik, s azur fényvel vonja be a tért. A zene lágy hangai-

Igy vagyunk a kihágásos ügyekkel is. Eszménynek igen szép, hogy az igazságszolgáltatás elválasztassék a közigazgatástól, — habár mellékesen megjegyezzük, hogy ez egy jól szervezett rendőrséget feltételez — nem akarjuk azonban, mert általánosan ismervék, a különválasztás által eszközölt károkat felsorolni; hogy nem lehet túrni például, a közigazgatási hivatalnok megbüntetetését a törvényszék által azért, mivel az ostorcsattogtatásért a pórt maga elé idézte, mint ez Kolozsvárt történt, ép oly jól tudja a ministerium is, mint az ország; tudunkkal van már intézkedés ép a ministerium részéről is, hogy bizonyos megyékben a kihágásos ügyek a közigazgatási hivatalnokok által intéztessenek el. Megapad ez által a törvényszékek teendője s ismét visszaáll a közigazgatási hivatalnokok, különösen a szolgabírák, tekintélye s mi csak azt óhajtjuk, hogy a ministerium ne engedje az ügyet még az országgyűlés elé is hurcoltatni.

A szász universitás ülései.

Nagy-Szeben, decz. 8.

(Vége.)

Annál szilárdabban ragaszkodunk törvényesen biztosított municipalis jogunkhoz, mely minket ezen ügyek tárgyalására jogosít, mihez képest ezen alkotmányellenes tilalommal szemben teljesen és tartozkodás nélkül azon óvás hoz esatlakozunk, melyet a közelebről együtt volt-universitás 1874 évi február hó 16-iki ülésében a belügyminiszter ur 1874 január hó 27-éről 55,502—1873 sz. a. kelt rendelete ellen jegyzőkönyvbe iktattatott.

E nyilatkozattal szemben Macellariu Ilyés saját és nem szász ajku elvtársai (Bologa, Hania, Nagy Imre, Deák, Tipeiu, dr. Pocur, dr. Tincu, Orbonás és Vlád) nevében felszólal, hogy ő és elvtársai a miniszteri rendeletet alkotmányosan jogosultnak tisztelik és e tekintetben ugyanazon állásponton vannak, melyet ők a mult universitás több-

nál feltárul a terem menyeteze s a jelenlévőkre rózsza és virág eső hull.

Mézgalpálma fogpiszkálókka ellátva, hasukon és mellükön hűsítő gyölcscsal, majdnem türelmetlenül várják a nemes vendégek a lakoma fő-fő részét, a harmadik fogást.

Vaddisznókat borsóval, spanyol malaczkokat, gall sonkákat, tengeri nyulakat és egereket.

A zöld vadászköpenybe burkolt és vadász dárdaival felgyeverezett erdő őr a ferculmához megy, a zölddel bevont gyaloghintához, mely egy óriás vadkan sulya alatt görnyedez.

A rendező a legművészebben állította fel, mintha egy dárdatól találva, halva rogya össze. A fegyver baloldalában van; száján bor- és mézzel mesterségesen készült vér foly; a zöld fölélekekből álló alj az erdő talaját ábrázolja. A lámpák fényében tündöklő üveg szemek és az acél agyar az állatot tökéletes képen adják vissza. E festői tárgyakat éles kővel a feldaraboló szétvagdálja, s nyílt testéből kiszedi a beleknek megfelelő egymásra halmozott kolbászokat.

A tálat nyolcz, téstábol gyurt spanyol malacz szegélyezi. Ezek közül egy innepi ajándék gyanánt a vendégeknek kiosztatik. Csupasz tengeri nyulak, mustárba mártott sonkaszeletek, egér-vagdálékok kópezik a harmadik felét, melynek az asztali vendégek különös jó étvágygal felelnek meg.

Egy szegletben Lucullus két subligatáknak nevezett, tíz éves, syriai leánya látszik: fejőken phrygiai főveg; testőken rövid feszes nadrag. Gyorsan táncolnak kezeiken a földre egymás mellé alig egy tenyér köznyire leszurtt, hegygyel felfelé álló török között; lefelé fordított fövel ez éles vasak mellett, mely sebesüléseket, vagy talán halálukat is okozhatná.

Most a mulatságot feszült figyelemmel kísérő nézők között megkezdődnek a versenyszólitások, hogy melyik győz és melyik győzetik le. Magas összegek vannak kitűzve a szemfényvesztők fejére, s a veszélyes tánc mindig szilajabb, mindig gyorsabb lesz. Már-már szinte vör írja fel a leánykák viadalát, már-már érintik homlokaik a török élet, de a kiesiny kezecskéik ügyesen eltávolítják a halálos vasat.

Vaddisznót, spanyol malaczkot feledve szenvedélyes pillantásokkal kísérik az ittas vendégek a kegyetlen, vakmerő játékot.

Most hirtelen rövid nyögés hallszik és Berenice-nek, az idősb táncosnőnek könyöke megrecsesenve, teste szép ívben a törökre hajlik, melyek hegyei mellett megsebesítik. Két rabszolga eltávolítja a szerencsétlen leány testét. Veszélyeztetett versenytársa

„KELET” TÁRCZÁJA.

Keleti testvéreinkről.

VI.

(A moldvai magyarok.)

A csángók pusztitói.

(Folytatás.)

Huss mezzőváros is tekintélyes magyar város volt, míg magyar papjaikat el nem üzték az olaszok, Barlad, és Takucz hasonlóan, ez utóbbiban iskola is volt, ma csak hire van a magyaroknak. Tatros is hajdan magyar város volt s Margit magyar hercegnő építettett itt nagy kőtemplomot, melyben a nagyoltáron levő Mária kép Rákóczy erdélyi fejedelem alatt került ide a jezsuiták bennmonai collegiumából. E város lakossága is kérte Bandin püspököt, hogy „uekik ne kőbor barátot adjon, hanem magyar papot, ki őket és övéiket magyarul oktassa.”

Vannak magyar községek, melyeket ha csak magyar kántorok volt, nem lehetett eloláhosítani; a kántorok ép úgy ki voltak téve az olaszok üldözésének, mint a magyar papok.

A fölhozott néhány példa is eléggé jellemzi az olasz papok gonosz működését, de jellemzi egyszersmind azt is, hogy a csángók mindig erősen ragaszkodtak nemzetiségükhöz, s nem nézték tétlenül a reájuk mért halálos csapásokat.

Igy 1781-ben Zöld Péter a csángók sorsát gr. Battyáni Ignác volt erdélyi püspöknek híven lefestette, s fölhibta a hírhedt olasz barátokra a püspök figyelmét. Hasonló értesítést küldött a nevezett püspöknek Psoni Tamás volt gorzafalvi magyar lelkész, kit az olasz cselszövény elűldözött a csángók közül. Maguk a gorzafalvi magyarok 1791-ben szintén írtak a püspöknek, kérve, hogy az elűzött Psoni Tamás lelkiajtát ismét adja nekik vissza, „mert — ugymond — oly talián papot rendeltek körünkbe, a ki magyarul nem tud, hanem valamit oláhu, mienk pedig nagyobb része nem tud oláhu, és így ha sem nem gyonhatunk, sem magyar oktatásokat nem halunk, csakhamar olává leszünk, mint ennek előtte is pohan lettek; egy szóval egészen elidegenettünk, a

mióta T. Páter Psoni Tamás lelkiajtánk nagy sirások, zokogások között közölünk elszalasztók, a kit mai napig is sirat az egész megye, és átkozódik arra, ki ennek a dolagnak oka volt, mivel nem egyébből, hanem irigységből esett, hogy nagyon fogja vala pártunkat, s sok magyart visszahozott nekünk” stb.

Főlemlithetjük Papp Sándor minorita atyánk Tatrosból 1839-ki marcz. 4-én kelt, s méltatlanul üldözött magyar papok érdekében a jászvásári püspökhöz (olasz) intézett vádiratát, mely hű képét adja a moldvai olasz missió ziláltságának, s megfejt, miként iparkodnak Jászvásárból árutakon a tények állása iránt tévutra vezetni a római propagandát.

Maga a nép is folyamodott Rómába a pápához, leleplezve az olasz „pásztorok” viselt dolgait, a kik a legjobb papokat (a magyarokat) — ugymond — sikergetik Moldovából, és a kik minket rossz példájokkal botránkoztatnak, és nekünk nem szolgálnak és mégis bért vesznek és hibáikkal eltakarják szentséget előtt. Ezán előzött magyar papjaikat védelmezik, s főlemlitik, hogy egyik magyar papjuk még a „szülőitől az oláhoknál hagyott magyar árva gyermekeket is felszedte, maga táplálja, ruházza és tanítja.” Aláírva kilencz magyar megye által. Rómában persze nem sokat adtak a szegény csángók keserves panaszára, a minek következménye lón ismét egy csomó magyar falu eloláhosodása.

László Mihály.
(foly. köv.)

Egy lakoma Lucullusnál.

(Folytatás és vége.)

A nemes tivornyázók ezalatt csigákból és kagylókból szürcsölnek, s sokszorosan gunyolódnak a vérzökkel, a távozó vívók nyögései s fájdalomkitöréseivel.

A tréfa és időöltés már elég volt, s tovább foly a lakoma. A kézen álló lámpák és karosgyertyatartók fölé huzott rézlemez olaszfalak hirtelen balvány sárga fénybe vonják a jelenetet.

Rózsza és jászminlevelekkel töltött hús párnák váltják fel a gyapjukat, és a vendégek a szolgák segítségével helyzetöket megváltoztatják, hogy a testet mindenféle kellemetlen szibbadásoktól megszabadítsák. A tridlinarcha ujjával pattint egyet s villámgyorsan változik az asztalok kinézése.

A második fogás most tartja bevonulását. Tyuk pástétomok, vadgalambok, gém és flamingó nyelvek, fogoly agyak, tengeri rákok, halak, puhányok, kagylók, vadsült salátával és gyümölcsökkel, ariciái bárányok.

sege óvása ellen a jegyzőkönyvhez csatolt különvéleményekben följegyeztek.

A napi renden állott és ezen epizod után tárgyalás alá került első tárgya is sok érdekléssel birt.

A nagysinki gör. kel. egyházközség 1872-ben az universitáshoz folyamodott iskolai segélypénzért az 1850 évi nagy iskoladotatióból. Az universitás a kérelmet visszautasította mire a nevezett egyházközség a vallás- és közoktatási miniszteriumhoz fellebbezett.

A miniszterium ennek következtében az ügy alapos tanulmányozása és igazságos ellátása végett az universitást a comes utján a dotationalis levél és az iskolai ügyekre vonatkozó adományokat bizonyító többi okmányok eredetiben való fölterjesztésére szólította föl.

Az iskola bizottság előadójaként Wittstock szerezelt; hallatlan és első esetnek mondá, hogy az universitás vagyona tekintetében hozott valamely határozata ellen valaki az államhatalomhoz rekurált legyen.

A bizottság fölterjesztést indítványozott, melyben a névszerint megjelölt okmányok másolatban fölküldése mellett, a csak általánosan említett levelek fölküldése lehetetlen; továbbá hangsúlyozandó, hogy az universitás az állam felügyeleti jogát elismeri ugyan, de a kérdéses fellebbezés ellátását a magánvagyon fölött való szabad rendelkezési jog illetéktelen korlátozásának tekinti.

Obert, Bedens és az előadó a bizottság ezen indítványa mellett szólnak. Macelariu, dr. Tineu, dr. Pocurac és Bologa az utóbbi érvelés kihagyatását sürgetik, mely szerint a miniszterium illetékessége, a rekursus fölött határozhatni, kétségbe van vonva. Macelariu a többiek között szemökre lobbantá a szászoknak, hogy a vagyont, melynek magány természetét hangsúlyozzák, mégis csupa lutheran felekezeti czélokra fordították a nagy dotatióval.

A szász többség mégis elfogadja a bizottság indítványát, mi ellen Macelariu és elvtársai különvéleményt jelentettek be.

A kolozsvári m. k. tud. egyetem orvostudományi kara által az 1874/5-iki tanévre kitűzött pályakérdések.

1) A leíró boncztanból:

Állíttassék elő a boncztan Múzeum részére használható és fentartható állapotban a felső végtag összes képleteinek készítménye, u. m. az izmok, idegek, üterek, visszerek és bonyékkal együtt.

Az előállított készítmény mellé, annak egyzersmind alapos és tüzetesen körvonalozott leírása csatolandó.

Jutalomdíj 50 ft.

gyorsan talpra ugrik, s tetszésnyilvánítás közt pénzzel telt poharat kap ajándékba. A boros edény az alatt friss hóval és egy amphora legjobb faustiniával töltetik meg; következik a csemege: méz, édes-ség, friss becsinált gyümölcs. A finom kosárhakat utánzótt madarak, térszával töltött gyümölcsök, dátolyák, fügek, mandulák lépik el az alak és csín tükélyével. S most a bechania következik, mely a vendégeket a reggel szürkültéig foglalkoztatja.

D.

Községi segély.

Channing Vilmostól.

(Folytatás.)

Ez annyi volna, mint megkísérteni egyes lak-házainknak egészségben való megtartását akkor, midőn valamely ragályos kórság dühösködik körülünk. Ha a szomszédságban felhalmozott undokság büszkődt szagot s dögvészes párákat terjesztene szét mindenfelé, hiába vitatnók azt, hogy mi részünkről minden megtettünk saját házuinknak tisztántartására. A kórság azért nem kevésbé fogna mireánk elragadni, mert mi nem valánk annak okozói. Immár az erkölcsi romlottság épp olyan vészteljes, mint a testi kórság. Nekünk személyes érdekünk van abban, hogy mindenhol rend és erkölcsi elvek jussanak uralomra. Ha a társadalmi testnek egy tagja szenved, a többinek is mind szenvednie kell. Ez isten rendelése, az ő szeretetének és irgalmának rendelkezése; mert ily formán látja jónak bennünk inteni, hogy testvéreink javára is gondoljunk. Igen is gondoskodnunk kell a mi házuunképéről; de mi az a fő cél, a mit gyermekeink nevelése körül szem előtt kell tartanunk? Az-e, hogy őket csak önmagokért neveljük, hogy őket örömeik és élvezeteikben magokra elkülönözzük s nekik oly ismereteket nyújtunk, melyekkel csupán saját érdekeiket mozdíthatják elő? Sőt inkább nem annak kellene-e első gondunknak lenni, hogy belőlük leheljük a keresztény vallás lelkét, hogy bennök nemes érdeklődést gerjesszünk emberi nemök sorsa iránt, s képesítsük őket embertársaikért élni és ha kell, életüket is feláldozni? Nem ebben áll-e a valódi nevelés? S ha ebben, akkor nevelhetjük-e jobban gyermekeinket, mintha mintaképeit állíthatjuk szemük elébe az igazi részvétnak, melylyel kevésbé megáldott embertársaink iránt viseltetnünk kell? Nem fogna-e akkor minden, még legközelebbi gesebb tettünk is rokonérzelmet gerjesztetni fel bennök a szegények, a tudatlanok és elszűnyedtek iránt?

2) Az élet- és szövettanból:

Irassanak le görseői buvárlat nyomán az in-szövet finomabb szerkezeti viszonyai.

Csak az illető görseői készítményekkel ellátott munkálatok fogadtatnak el.

Jutalomdíj 100 ft.

3) A kórboncztanból:

Adassanak elő a kórboncztan intézetben rendelkezésre álló anyag felhasználásával rákos daganatok elsődleges kifejlődésére, és tovaterjedésük módjára vonatkozó elméletek.

Mily gyakran és mely szervekben fordultak elő itt a kolozsvári kórházban az utolsó 4 év alatt a különböző rák-alakok.

Jutalomdíj 100 ft.

4) Az általános kórtanból:

Adassanak elő az öröklese betegségei (morbihaereditarii) kórszarmazási szempontból, különös tekintettel a vérrokonság, és fajkesztetődés befolyására.

Jutalomdíj 50 ft.

5) A gyógyszerzetanból:

Adassék elő általában véve a Rheumgyökér isméje különös figyelembe vételével a kereskedelem-ben előforduló Rheumgyökök fajkülönzetei isméjének; egyzersmind irassanak le a gyógyszerzetan intézet gyűjteménytárának Rheumgyökörei szövettani és vegyi alapon.

Az értekezéshez rajzok és készítmények melléklendők.

Jutalomdíj 100 ft.

6) A belgyógyászatból:

Tárgyalassék a váltóláz összes alakjaival általában, s adassék elő a váltóláz kór- ok, kórszarmazás-, kórboncz-, kórisme, körlefolyás-, kórjósolat- s gyógytana.

Jutalomdíj 50 ft.

7) A sebészettől:

Adassék elő a sebek gyors gyógyulása (prima intentio) saját tapasztalatok, kísérletek és görseői vizsgálatok alapján.

Jutalomdíj 50 ft.

8) A szemészetből:

Adassanak elő a különféle vizsgálati módok a szem fénytörési rendellenességének meghatározására a szemkörödi beteg-anyag felhasználásával.

Jutalomdíj 50 ft.

9) A szülészettől:

Adassanak elő a művi koraszülés (partus praematurus artificialis) különböző módszerei, különös tekintettel a javallati mozzanatokra, az eredmény biztosságára valamint az illető módszereknek befolyására az anya egészségére.

Jutalomdíj 50 ft.

10) Az állatorvostanból:

Adassék a városok építkezése egészségügyének tárgyalása általában, s fejtegetessék ez irányban Kolozsvár városának jelen állapota.

Jutalomdíj 100 ft.

s a házi nevelés eme befolyásai nem tennék-e őket képessékké arra, hogy a családi körből úgy lépjenek ki a világ nagy piacára, mint jöltevei saját nemöknek? Ez keresztényi nevelés és többet ér minden más miveltésnél. Adjatok a társadalomnak egy nemes érzésű, önzéstelen lelki fiát vagy hasonló érzésű leányt s visszafizetitek annak kamatostul az adósságot, a melylyel tartoztok. Boldog a ház, a melyben ily tagokat nevelnek, a kik jövőben új családok fejei s azon községi testekre nézve, melyeknek tagjai, sok áldás forrása lehetnek. E tekintetben mily rendkívül hiányos még a mi nevelésünk! Mialatt bőkezűleg fordítunk oly tetemes költségeket csupa felszínes ismeretek szerzésére, nem sok történik oly célból, hogy nemes, hősiess, önfeláldozó lelket gyulasszunk fel az ifjúság szívében.

E megjegyzésekre talán egy baljós skeptikus így fog felkiáltani: „Mire való mind e fáradság? A társadalmat nem lehet megjobbitani, annak sérveit meggyógyítani.” Ámde a kétségbeesés eme szózatának nincs semmi jelentősége az emberbarát előtt, a kinek van hite Krisztusban, ez Istentől rendelt újja-teremtőjében a világnak, s a ki a történelem fényében összehasonlítja a jelent az elmúlt időkkel. E tekintélyek alapján én azt erősítem, hogy a társadalmat meg lehet jobbitani. Én meg vagyok győződve, hogy ez a város új arcot öltene, egy új világgá lenne, ha a jobbák és értelmesebbek egész komolysággal igyekeznének benne szétterjesztetni önnön jószágukat és értelmüket. Nekünk elég erőnk van nagyszerű változások előidézésére, ha azzal lelkiismeretesen élünk. S én még hozzátenném: hogy Isten éppen a célból engedi meg a rosszakat, hogy törekedünk azoknak ellentállani és legyőzni. Isten azt akarja, hogy a világ jobbá és boldogabbá legyen, nem az ő közvetlen befolyása hanem az emberszeretet munkái és szenvedései által. E világ bizonyos mértékben át van engedve a gonosz hatalmának, hogy legyen a jó hatalmának emlékköve és diadala. E benne levő rosszak és nyomorokból nincs ok a kétségbeesésre, hanem felhívás a nagyobb erőfeszítésre. Földünkön az isteni emberbarát harcot kezdett meg a rossz ellen; keresztje fel van emelve, hogy harcosokat gyűjtsön a viadalra, s a győzelem meg van írva véreben. A lélek, melyet Jézus Krisztus lehel, már is képesnek bizonyult e viadainak meg-bíráására.

(Folyt. köv.)

Telekönyvi jegyzőkönyvek közzététele Erdélyben.

Hirdetmény

a nagyszebeni kir. törvényszékhez tartozó nagyszebeni, szelistei és szerdahelyi kir. járásbíróságok; — továbbá a medgyesi kir. törvényszékhez tartozó, telekkönyvi hatósággal felruházott erzsébetvárosi kir. járásbíróság területén fekvő községekben s végre a hátszegi kir. törvényszéki kerület hasonnevű járásbíróságához tartozó Alsó- és Felső-Nyiresfalva és Totesd községben elkészült telekkönyvimunkálatok, illetőleg felvett jegyzőkönyvek közzététele iránt.

Sz. 3509 — 1874.

A nagyméltóságú m. kir. igazságügyminiszteriumnak f. évi sept. 14-én 26,453 sz. a. kelt rendelete folytán az alább nevezett telekkönyvi munkálatokra nézve a következők tételnek közzé.

I.

Az új telekkönyvek behozatala céljából a helyszínelés teljesen befejeztetett:

a) a nagyszebeni kir. törvényszékhez tartozó nagyszebeni kir. járásbíróság területén fekvő községekben, u. m. Alsó-Sebes, Boitza, Bongárd, Ozód, Dolmán, Fenyőfalva, Felső-Sebes, Hermány, Kakasfalva, Kereszténysziget, Kis Csűr, Kis Disznód, Kis-Torony, Ladamos, Moh, Nagy-Csűr, Nagy-Disznód, O. Felek, Poplaka, Porcesed, Rákovicza, Resinár, Rosz-Csűr, Rüss, Szakadát, Szász-Ujtalu, Szellindek, Sellenburg, Szent-Eszébet, Talmács, Talmacs, Veresmart, Veszény;

b) ugyanazon törvényszéki kerület szelistei kir. járásbíróságához tartozó községeiben, u. m. Gális, Guraró, Kákova, Mág, Ordát, Szecsel, Szeliste, Szibiel, Tiliska, Válye;

c) ugyanazon törvényszéki kerület szerdahelyi kir. járásbíróságához tartozó községekben u. m. Alamer, Buzd, Doborka, Drassó, Ecsellő, Gergelyfája, Hosszutelek, Kerpeyes, Kis-Apold, Kis-Enyed, Koncza, Kis-Ludas, Nagy-Apold, Nagy-Ludas, Omlás, Polyána, Prészaka, Réce, Rodt, Szász-Orbó, Sinna, Szerdahely, Toporcsa;

d) a medgyesi kir. törvényszéki kerületnek Keresd tagosítás alatt álló község kivételével azon községeiben, melyek a telekkönyvi hatósággal felruházott erzsébetvárosi kir. járásbíróságához tartoznak, u. m. Almakerék, Domád, Földszin, Fülelke, Gyáhos, Holdvilág, Höndorf, Jövedits, Kis-Kund, Kis-Szöllős, Oláh-Szent-László, Oláh-Solymos, Rudaly, Somogyom, Szász-Almás, Szász-Ujtalu, Szász-Szent-László, Szász-Örményes, Szász-Szent Iván, Szász Magyaros, Szász-Ernye, Sáros, Szénaverős, Waldhid, Zágor; végre

e) a hátszegi kir. törvényszék hasonnevű járásbíróságához tartozó Alsó- és Felső-Nyiresfalva és Totesd utólagosan helyszíneli községekben.

Az ezen községekben felvett telekkönyvi jegyzőkönyvek az azokhoz tartozó bírtokszétosztástromok és vázlatrajzokkal együtt 1875. jan. 1-től fogva a II. alatt megnevezett telekkönyvi hatóságoknak átadatnak, a hol azok megtekintése a kiszabott hivatalos órákban mindenkinek megengedtetik.

II.

A telekkönyvi hatóság teendőit végzi

1. a nagyszebeni kir. törvényszék az I. a)
- b) és c) alatt felsorolt községekre nézve;
2. az erzsébetvárosi telekkönyvi hatósággal felruházott kir. járásbíróság az I. d) alatt fel-emített községekre nézve; s végre
3. a hátszegi kir. törvényszék az I. e) alatt megnevezett községekre nézve.

(Folyt. köv.)

Nemzeti színház.

Kolozsvárt, decz. 8. 1874.

(Katona „Bánk bán”-ja. Jókayné mint Getrudis.)

(Vége.)

Mindenik szerepe, de különösen Gertrudisa igen érdekes az ily nemű egyéni vonások megadásában. Jókayné hangja nyugodt, határozott, sőt talán tulságosan nyugodt Gertrudisban. De vajjon miért is kellene ezen szerepet rethorikai pathoszzal szavalni? hiszen ha csak ez volna a cél, akkor mi szükség épen Gertrudis szerepére? van elég hősiess alak, a ki kiesinynek tartja maga alatt a földet... s mely több tért nyit a tombolásnak. Jókayné hangja tehát nyugodt maradt mindvégig, jelezvén ezáltal, hogy mennyire törekszik ezen királynő a hatalomra, a tekintélyre, a nyugodt uralkodásra. Ezen nyugodtságból (mely csak látszólagos) csak egy pár alkalommal esik ki, midőn Melinda (1. felv.), Ottó (1. felv.) és Bánk (4. felv.) kibozzák türelméből. Ekkor ösztönszerűleg kiáltott fel, nem lévén mintegy egyéb menedéke tekintélyének a hangnál.

Azonban ezen látszólagos és minden áron elérni ohajtott nyugalommal kiáltó ellentétben állott lelki állapota, mit Jókayné arcával és mozdulataival hatalmasan éreztetett velünk, különösen második jelenetétől kezdve — hol a nemesz már ellene fordul fokozatosan egészen Bánk megjelensége, kinek jelenléte, mint a vele szemben leghatalmasabbé már egészen lesnjtja.

E jelenetben Jókayné a színészet egész hatalmát megmutatta nekünk: s ez a legmagasabb tanulság, melyet az újabb színészemzedék játékból merithet, hogy t. i. vissza kell térnünk az utra, melyen egykor, a magyar színészet aranykorában, legnagyobb művészeink haladtak: az egyszerűség, az inkább belső mint külső erővel bíró igazság utjára.

Jókayné hatása meg is látszott színészeinken s Katona „Bánk bán”-ját valóban szép és correct előadásban élvezhettük.

Kovács Gyula feltűnő nyugalommal és méltósággal alakította Bánkot. Kovács felfogása alapjában kifogástalannak mondható, a mennyiben a reflectálásra hajlandó Bánkot egészen a 4. felvonásig inkább, mint családja sorsa által lesújtottat, ellágyultat állította előnkbe, a miből önként s igen következetesen fejlődött ki a véres bosszu indulata. Véleményünk szerint legjobb volt a második felvonás nagy jelenetében, hol a lázadókat csillapítja le a később Ottó ellen bosszút esküszik.

Azonban korfester szempontjából nem volna-e czél szerű, alapjában valamivel durvábbnak, nyersebbnek tüntetni föl Bánk jellemét is, a mivel gyöngédsége és tépelődő természete legkisebb ellentétben sem állana.

Mátrai feltűnő könnyűséggel játszta Biberachot ugyszóván átskolt szerepén, de úgy, hogy alakja minden jellemző vonását mégis előnkbe állította. Mátrainak Biberach talán legjobb szerepe s mégis minden előadás alkalmával haladást tanusit az alak tökéletesebbé tételében. A tegnapi előadásban, úgy látszik, több humorral, több könnyűvérséggel látta el Biberachot, mint eddig. Ez ellen azonban semmi kifogásunk nincs, mert oly természetesen, annyi közvetlenséggel játszott, hogy Biberachot egészen emberi alakká tette előttünk. Márai teljesen elenyészette azt a vádat, melylyel némelyek Biberachot illetik, hogy t. i. Jágó mintájára volna írva.

Szentgyörgyi Péterja is hovatovább mindinkább javul s csak örvendhetünk, hogy színészeink oly mély tanulmányt fordítanak legremekőbb tragediánk előadására.

Egyébiránt Szentgyörgyi egyike a legkönynyebben alakított színészeknek, csak hogy különösen komoly művekben hang- és taglejtése nem képesek némi kivívástól, durvaságtól megmenekülni.

Sajnáljuk, hogy Némethy Irma k. a. szakjától messze elűt szerepben lévén kénytelen föllépni: számára ezuttal nagyobb dícsérettel nem rendelkeztünk, bár a művészet ereje még így is érezhető volt játékán. A lyrai hang nem az ő hazája, de az értelmes alakítás mindig s így elismerés illeti ez este is.

A többi szereplők közül még csak Vidort (Michai) és Ditróit (Endre) emelhetjük ki, kik egyszerű, természetes játékuk által érdemeltek figyelmet.

Vajjon nem lehetne-e már valaha segíteni valamit azon a botrányos „Petur” és „Michai” kiejtésén, mikor napnál világosabb, hogy Pétert és Mihályt akar alaltok érteni a közpéri hiányos írásmód? . . .

L. J.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Budapestén decz. 10. 10. ó. 15 p. d. e.

Érkezett, decz. 10. 11. ó. 20. p. d. e.

A képviselőház tegnap megkezdé az indemnítási javaslat tárgyalását. A vita igen élénk volt. Móritz Pál támadásaira Ghyocy igen kimerítően fényes hatással válaszolt, határozatosan fejtegetve saját viszonyát az ellenzékhez s később kijelenté, hogy a kormány egyedüli feladatának a pénzügynek rendezését tartja; a közigazgatási reform elhalasztandó, mert a jelen képviselőházzal a jelen párt viszonyok közt lehetetlen az adminisztratiót rendezni; ez leszen feladata az új választásokban alakuló új majoritásnak. Még többen is szólottak s ma a tárgyalást folytatják.

Az Arnim-pör tegnap Berlinben megkezdődött; a vád: a hivatalos hatalommal való visszaélés.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, deczember 10. 1874.

— A „Hilária” dalegyet tagjai a karnagyi tiszteről lekőszönt Gunesch Károly helyébe, színházunk derék karmesterét Jakobit választották ez állásra. Ismerve Jakobi ur buzgalmit, mind az egyet, mind a közönség a legszebb reményeket fűzhetik az új karmesterhez.

— Nagy János, tudományegyetemi tanács-jegyző, a napokban állotta ki egyetemünkön a jog-történelmi tárgyakból a jogtudori szigorlatot.

— **A „Hilaria”** dalegyet f. hó 13-án (va, s nap) délután 3 órakor a zene-conservatorium helységében tartandó ez évi rendes közgyűlésére a egylet működő, pártoló és tiszteletbeli tagjai ezen a tisztelettel meghívotnak. Kolozsvárt, 1874. december 5-én, elnöki megbízásból Brunner Olivér-eyleti titkár.

— **A joghallgatók segélyző** egyletének folyó hó 11-én esti 6 órakor a jogi kar II-ik terében rendkívüli közgyűlése lesz. Tárgyak: 1. a választmány többségétől támogatott indítvány, hogy azoknak segélyezésén kívül a kölcsönzés is, mint egyik segélyezési nem behozatnék. 2-or a választmány kisebbségének ez ellen bejelentett ellenvélménye. 3. egyéb a gyűlésig bejelentendő indítványok. Kérnek a t. egyleti tagok, hogy az említett gyűlésre minél számosabban megjelenjen szíveskedjenek. Kolozsvárt, 1874. december hó 9-én. Mibály Ferencz. j. s. e. elnök.

— **A székhely** történeti pályadíj-alap permenens ügyintéző bizottságának folyó december hó 1-án délután 4 órakor kolozsvári lakáson ülésén, arra megjeleneni tisztelettel felkérem Bánya Váris, Finály Henrik, dr. Haynald Lajos, Jakab Jók, dr. Kolozsvári Sándor, dr. Korbuly Imre, Kövri László, Ladányi Gedeon, gróf Lázár Miklós, Nagy János, dr. Óváry Kelemen, Simon Elek, Sámics Izidó, Szász Béla, Tamásy János, Tibád Antal, Tmpa Károly és Veszely Károly bizottsági tag urait. Az ülés tárgyai lesznek: elnöki előterjesztések, Jakab Elek számadásai alóli feloldozása, a Szabó Károly történeti irónknak évenként adandó gyűjtési költség összeg megállapítása és netán felmerülő egyéb indítványok. Kolozsvárt, 1874. december 6-án. a permanens ügyintéző bizottság elnöke, gróf Mikó Imre.

— **Bánffy** Hunyadon, folyó hó 6-ikán megírtott állami elemi fi., felső leány- és gazdasági szakosztályljal megtoldott felső fiiskolában a folyótelek december hó 15-ig meghosszabbítván, erről az érdeklődők azon figyelemzetéssel értesítettek, miszerint azon tui senki sem vehető föl. A fi- és leányiskola 5-ös osztályába folyóteleknek az elemi iskolát végzett fiúk, illetőleg leányok, vagy ezt tanuló bélyegtelen iskolai bizonyítvány hiányában, a magyar nyelv, földrajz, számtanból kiállandó főlveteli vizsgálat alapján. Ha azonban sok leány gyermek előképzettségében nem tehetné le a főlveteli vizsgálatot, jelen tanévre gondoskodtunk egy előkészítő osztályról. A Beiratasi díj személyi különbség nélkül 25 kr. vi tandíj ugy a fi., mint a leányiskolában 2 frt, utóbbi alól azonban szegénységi bizonyítvány alapján a szegény sorsuak fölmentetnek. Az előkészítő osztályban a havi tandíj 1 frt.

— **Szamosujvárt** e hó 7-én ismét egy érdekes ujdonság került színrre mint az ott működött vidéki társulatnak ezuttal utolsó előadás. A darab címe: „A szép örmény leány”, eredeti történeti színmű felvonásban, melynek már azon körülmény, hogy azt egy szamosujvári lakos írta és váltóügyvéd „Dr. Sziklay Nagy Bertalan” köz írta, még nagyobb érdekességet kölcsönözött. Igyekezett is a szép számmal megjelent közönség a jól sikerült előadás részére telt házat biztosítani, míg másfelől maguk a szereplők is mindent elkövettek, hogy a darabot szerző alkotásához híven adják vissza. Legnagyobb köszönettel tarozik szerző többek között „Rubernek” (báró Dieherman) és „Pasztorynak” (kereskedő) kik valóban itundóleg játszották komikus szerepeiket, folyton dalt hangulatban tartván a nézőközönséget. „Reményi Nina” igen helyes felfogással adta a naiv-de zemes szobaleányt. „Pozsonyiné” (az anya) és „Csócsiné” („a szép örmény leány”) egészen szabatosan kifogástalanul, végre „Komáromi” az inas rövid szerepében szinte sok ügyességgel játszott. Szerzőt is a közönség többszörös kihívásában részelteté. — A mi már magát a darabot illeti, melynek tárgya a múlt századból — Mária Theresia korából — lón álasztva, erről annyit bátran mondhatunk, hogy az szerzőnek „A világkiállítás” című korábbi és alkalmasint legelső művét minden tekintetben túlhaladja; dacára annak, hogy ebben a szigoruan megírtott jámbusok szükségképen emelik a forma szépségét, de másfelől a sok beszéd, kevés és vontatott cselekvény nagyon is ferde arányban állanak egyással. Itt már sokkal több a cselekvény, ügyesebb bonyolítás; a népszínműiről tehetségeinek elvitáztatlan jeleit találjuk benne — s ez mindenesetre előadás az előbbihez képest — habár természetesen sem ment a kisebb — nagyobb hibáktól, melyek alajdonképen egy kezdő írótl talán nem is vehető rossz neven s a melyekre nézve — ha szerző obeli bírálatunkat elfogadva, jövő darabjaiban figyelemre méltatni hajlandó volna — különösen két megjegyzéssel szolgálhatnánk. „Első”: hogy ha szerző színrirő pályán tovább haladni szándékozik — mint eki főleg a népszínmű terén méltán ajánlhatunk — oha se vegyen föl személyzetébe „a lehetőség” jelenleg élő vagy a közelmúltban (!) élt egyének által viselt meséket, — ez levén az első és legprioritívabb szabálya úgy a társadalmi, mint, az írói ö zlés igényeinek, melynek figyelmen kívül hagyása a legjobb szerkezetű darabnak is csak ártalmára lehet. „Második” általános észrevételünk magára a darab érdemére, illetőleg annak szenirozására vonatkozik és a abban áll, hogy kerülje szerző a hosszas monologokat, (péld. Bessenyei a jelen színműben),

elnyújtott jeleneteket, (minő a két tanácsülés), továbbá a megszólítástól le egészen a datumig felolvastatott ivnyi hosszúságu hivatalos okmányokat és királyi leiratokat, — egyszerűval mindazt mi a különben élénké folyékony cselekvényt is helyenkint akadozóvá tevén, a darab összhatására és eszményitására — mi végelemzésben a színpad feladata — csak zavarólag hatna. Egyébiránt az eddigiek után szerzőnek még netalán születendő műveit fokozott érdekekel várva, ez alkalommal beérjük fennebbi észrevételeink megtételével.

— **Fiatl** ögyilkos. Nagy Imre II od éves bölcsész mult púnteken este a marosvásárhelyi főtanodában szíven lötte magát. Az öngyilkosság oka: életuntság volt.

— **Esküvő.** Dr. Szentpéteri János és Patrubby Antal menyegzője tegnapiótt tartatott meg M.-Vásárhelyt. Előbbi Patrubby Kata, utóbbi Petelei Mimi k. a.-al kötötték meg az örök frigyét.

— **Beazterozén** s a körötte levő falvakban a gyermekek között gyakori skarlát-betegségek merülnek föl.

— **Tüzeset.** M. hó 21-én este 6 órakor, mint a „Tageblatt” írja, Budack község lelkésze hirtelen megrémült, mivel az ő gazdasági épületeihez közelfekvő s takarmánnyal megtöltött, egyéb-iránt magánosan álló csűr hirtelen lángba borult. Az említett községben a csűr szándékos felgyújtásáról beszélnek, minthogy azon időben senki sem foglalkozott a csűr közelében s a tulajdonos épen nem lakott közel ez épülethez.

— **A magyar nyelv** tisztázása ügyében szombat este értekezletre gyűlt össze az akadémiai kör tagjai közül néhány nyelvész hírlapíró, akadémikus. Tanácskoztak, mikép lehetne a most folyó tudományos harczt a magyar nyelvet rontó idegen szólamódok s szóképezések ellen a practikus életben is mentül nagyobb érvényre hozni. Az értekezlet egyelőre abban állapodott meg, hogy ez ügyben lelkes felhívást fog az összes magyar sajtóban közlő zéteni a magyar nyelv minden barátaihoz s hertenkiut magánjellegű, havonkiut (minden hó utolsó szombatján) pedig nyilvános ülést fog tartani a nyelvünkbe becsépészett idegenszerűségeknek helyes magyar szavakkal és szólamódokkal való pótlása végett. A főlzólítás a napokban fog megjelenni.

— **Nyugdíjasok** Grácz városában. Grácz városában jelenleg 300-nál több nyugalmazott törzsszoltás lakik és pedig 5 tábornosnagy (Benedek, Jablonsky, Kassevich, Pokorny, gr. Prokesch-Osten), 3 lovassági tábornok (Léderer, Schmiedburg és hg Württemberg, 21 altábornagy, 27 tábornok, 71 ezredes, 54 alezredes s 120 őrnagy.

— **Szathmárt** 1875. január hó 1-ső napjától kezdve „Szathmár” cím alatt egy társadalmi, ismeretterjesztő, közegészségügyi, közgazdasági s szépirodalmi heti lap fog megindulni dr. Tomcsányi Imre szerkesztése alatt. A lap semminemű pártnak, felekezletnek eszköze nem lesz; de a jog és igazság védelemre találand nála. Ára egész évre 4 frt.

— **Franciaország** diszajándoka Anglia számára — Ama támogatás és segélyzésért, melyben az angol nép a francia-német háboru ideje alatt a francia sebesülteket és betegetek ellátta, halálját azáltal róttá le a francia nép, hogy két küldötte: Agiviet és Serrurier gróf által e hó 3-án pompásajándékkal lepte meg Victoriát. A küldöttek az angol külügyér és a francia nagykövet vezették a királynőhez, ki azokat igen szívélyesen fogadta. A diszajándok, melyet magokkal az uralkodóknak hoztak, négy gyönyörű nagy könyvből áll (melyek mindegyike vaddisznóbőrbe van kötve három láb hosszú és két láb széles.) A munkák e felirások olvashatók „Britanniae grata Gallia” és „Hommage National.” Az első kötet három első lapja gazdagon van díszítve Franciaország megyei művészeti kivitelű czímerei-vel. Az első lapon ez olvasható: „Nemzeti hála Angliának. Az angol nép Franciaország barátja.” A másodikon: „Franciaország hálás volt azon segélyért, melyet sebesültjei, betegei és szegényének az angolok küldöttek az 1870—71-ki háborukor. Ez érzelműl áthatva Párisban egy bizottság alakult, mely az ország minden részéből érkező feliratokat és aláírásokat gyűjtötte. E bizottság Agiviet és Serrurier urakat bízta meg azzal, hogy a művet fejjezzék be és vigyék el azoknak, kiknek tetteiért szolgálnon ez hálányilvánításul. E nemzeti nyilatkozat, mely messze elterjedt érzületből származik, magán kezdeményezésből veszi kezletkezését.” A harmadik lapon: „Lapjaink célja az, hogy dicsőítsék azon tetteket, melyek az angoloknak az 1870—71. háboruban becsületet szereztek.” Következnek az aláírások, számszerint több egy fél milliónál: párisi érsek, miniszterek, képviselők, párisi és megyei lakosok, főtanácsosok, ezer elszász-lothringeni stb. vannak aláírva. A királynét kellemesen lepte meg az ajándék, s így felelt francia nyelven a küldötteknek: „Örömmel fogadom a nekem felajánlott köteteket s gondosan fogom őrizni, mint emléket azon historiai ténynek, melyre emlékeztetnek. Nagyszerűek mint műtárgyak, de szemekben még nagyobb értéket kölcsönöz nekik az, hogy az állandó emléket képezik a francia nemzetnek az angolok iránt egy oly önkéntes, humanus és szabad tettért. Az elismerést e szolgálattért mindenesetre méltányolni fogják alattvalóim s csak szilárdítani fogja a barátságot és szívélyességet ér-

zelmeit, mely — boldog vagyok azt hinni — a két nemzetet összefűzik.

— **Amerikai** jótékonyaság. Hogy az amerikai Egyesült Államok uniója mennyire tulzárnnyal jótékonyaság tekintetében is minden más szárazföldi államot, mutatja az unió közoktatásügyi hivatalának hivatalos jelentése, mely szerint a lefolyt 1873 évben a magánosok csak iskolai közoktatási czélokra 14.500.000 dollárt adakoztak! Az adakozók között nem csak oly mesés gazdaságu emberek szerepelnek mint Peabody, Hopkins stb. hanem szegényebb sor-snak is, kik vagyonukhoz aránylag járultak a nemcsélhoz — legtöbbszire nevek elhallgatása mellett. Így a shenectady-collegiumnak egy valaki 100.000 dollárt adományozott, de nevét elhallgatta. A tizenötöd fél milliónyi dollár adakozás csakis közoktatási czélokra ment, nem is említve más jótékonyasági, felebaráti és közhasznu adományozásokat, melyekben az amerikaiak ép oly bőkezűek, mint a milyen zajtalanok és feltűnni vágyók. — Nálunk nem lehetne e példát csak távolról megközelítő eseteket látni. Pl. a szegény csángók széles Magyarországról nem tudtak annyit összekoldulni, a miből egy iskolát építhessenek, mely egyszersmind a magyar nemzetiség temploma legyen. Mily másképp fogják föl a tengeren a gazdagok feladatukat, mint nálunk!

— **Nő-forradalom.** Karinthia Rosenthal nevű helységében egy Mária-szobor áll, mely az idő viziontagságu következtében oly gyarló állapotban van, hogy sérti a valásos kegyeletet. A helységbeli pap új szobrot akart oda állíttatni, de a nők egy része brutális fenyegetésekkel meggátolta őt terve kivitelében. Arra járt az érsek is, ki meggyőződővén, hogy az illető szobor inkább guny, mint vallási kegyelet tárgya lehet, elrendelte írásban, hogy oda új szobor állíttassék. Az erre vonatkozó rendeletet a pap, hogy biztosítsa reverendáját a kellemetlen ki-poroztatástól, a templomi szószékéről olvasta fel; mire azonnal dörmögő zsibaly támadt a templomban. Isteni tisztelet után pedig 15—20 főből álló nőcsapat rontott a szegény plébánosra, ki fölélmében szobájába zárkozott. De a nők nem hátráltak. Addig dönggették az ajtót, míg betört. Ekkor a pap fel-dühödött nők elé állott s azt mondá, hogy az ajtó betörés által büntényt követtek el, miért a büntényítő bíróság elé fognak állíttatni. Ez hideg vizzubanyaként hatot a szép nem képviselőinek idegeire, kik távoztak ugyan a nélkül, hogy bántották volna lelki pásztorkukat, de lakásának felgyújtásával fenyegették azon esetre, ha a régi Mária helyébe újat merne állíttatna. Klagenfurtból aztán egy vizsgáló bíró ment ki a helyszínrre több zsendár kíséretében ránczba szedni a tulbuzgó női hiveket. „A ki szelet vet, vihart arat,” mondja a példa szó. Így járnak azok, kik tüzzel játszanak, azaz tiszta vallási érzület helyett fanatizmust csepegtetnek a gondjaikra bízott juhok kedélyébe.

— **A zanzibari** zultán Bécsben. A jövő tavasszal Bécs egy ritka fejedelmi vendéget fogad fal-lai közé, Zanzibar zultánját, Ham fekete fiának hatalmas urát Kelet-Áfrikából, kit ügylátszik a perzsa sah uti babárai nem hagynak aludni, s ennek következtében Európában látogatást tesz. Három nagy várost fog megtekinteni ez alkalommal a felség, u. m. Londont, Párist és Bécsét.

— **Hosszan** alvó négy lábú. A párisi állatorvos-intézetben egy kutya látható, mely november 11-ike óta alszik. Az említett napon ugyanis a kutya fázasztó vadászatot tett Pithiviers környékén, minek következtében álmorkorba esett. Az állat, mely egy Pithiviersi üzletember tulajdona s Vulkan nevezetű, mesterségesen folyékony táplálékálattal tartatik életbe.

— **Vidéki csodabogár.** A „Székely Hírlap” utóbbi száma a Maros mellől négy hasábos cikket közöl az erdélyi magyar nemzeti párt mellett, a „szerkesztő ur öcsém”-hez intézve. A hatalmas argumentatio meggyőző érveiből érdekesnek tartjuk egy passzus közlését. A mennyire kivethettük, a nemzeti-ségek tulkapásairól van benne szó, hangozván eké-pén: „Mind e népek és nemzetiségek, a midőn birodalmi határunkon túl compact fejedelemségek- és nemzetiséggel bírnak, mégis nékik itt a legtágasabb, a menyiben nemzetiségi és birodalmi jogainkat nem sértik és nem kockáztatják, nemzetiség nyelv és vallás, meg tulajdon magyar fekvő birtokjogot adtnak és törvényekkel biztosítottunk, s a midőn a Napoleon és Bach nemzetiségi elvekkeli rabszolgaság alapításai, hála a gondviselés és különösen a bölcs fejedelmünk eszélye és tapintatának, lejártak magukat. A jelzett állami, észtani és békés öntentartási elvűk, szilárd lételük mellett a „Hitel” 16-tól 60-ik lapjáig Szechenyi azt mondja —” stb. Valóban irigyelnünk kell a „Sz. H.” szerencséjét, midőn ilyen munkatársakkal — páváskodhatik!

KÖZGAZDASÁG.

Kimutatás a tordai takaréki pénztáregylet 1874. novemb. havi üzletforgalmáról.

Bevétel:

Otobor haváról ájtott pénzkészlet 3350 frt 88 kr, 71 betétekben 9313 frt 46 kr, visszafizetett váltókban 52575 frt 76 kr, visszafizetett előlegekben

4700 frt — kr, kamatokban 1487 frt 75 kr, különbéle díjakban 310 frt 45 kr, államilletékekben 5 frt 55 kr, betét könyvek díjában 1 frt 30 kr.

Összesen 71745 frt 15 kr.

Kiadás:

Visszafizetett betét s tőkésített kamatokért 50 betét után 9818 frt 98 kr, visszafizetett folyókamatokba 54 frt 91 kr, leszámított váltókban 52540 frt — kr, előlegekben 4690 frt — kr, tiszti fizetésekben 242 frt 50 kr, kezelési költségekben 117 frt 70 kr, 187²/₃ évi osztalékban 24 frt — kr.

Összesen 67488 frt 09 kr.

Pénzkészlet maradék nov. 30. 4257 frt 06 kr.

Főösszeg 71745 frt 15 kr.

Tordán, 1874. nov. hó 30.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

— **Stein János** erd. muzeum-egyleti könyvtáros és magyar királyi egyetemi nyomdász kiadványában megjelent **naptárak** Kolozsvárt. **Erdélyi képes kis naptár** 1875-ik közönséges évre. 17-dik évfolyam. A Királyhágón inneni s néhány királyhágón tuli nevezetesebb vásárok legújabb s ujonan kijavított jegyzékével. Ára 26 krajczár, postán küldve 32 kr, **Irodai fali naptár** 1875-re. Katholikus és protestans, görög- orosz és izraelita naptárral, bolyegilleték táblákkal, s a királyhagyonnineni királyi törvényszékek és járásbíróságok táblázatos kimutatásával. Különösen hivatali használatra Ára 30 krajczár, postánküldve 35 krajczár. **Erdélyi nagyobb képes naptár** 1875. évre. Hatodik évfolyam. Tiszti czim-tárral ellátva. Ára csak **50 kr.** postán küldve **56 kr.** A dústartalmu naptár-részen kívül a tiszticzimtár tartalma következő: A felelős magyar királyi kormány, horvát-szlavon-dalmát és osztrák-magyar közös ministerium, magyar királyi állami számvérvőség, m. kir. curia, m.-vásárhelyi kir. ítélőtábla, m. k. kincstári jogügyek igazgatósága Pesten, az erdélyi földterhermentesítési alapigazgatóság Budán, a királyhágón inneni összes királyi törvényszékek és járásbíróságok, magyar királyi bányaigazgatóság és magyar királyi jószági igazgatóság Kolozsvárt, a kolozsvári és nagy-szebeni magyar királyi pénzügyigazgatóságok az alantas adó- és vámhivatalokkal, az erdélyi magyar királyi postaigazgatósági kerület postahivatalai és postamestereivel, a kolozsvári magyar királyi táviradi kerület fő- és mellék-állomásaival, az erdélyi telekkönyvi igazgatóság Kolozsvárt, a királyhágón inneni megyék, székek, vidékek, szabad királyi- és mezővárosok közigazgatási tiszticzimtára, a kolozsvári magyar királyi tudomány-egyetem, kolozs-monostori gazdasági tanintézet, a Kolozsvárt létező hitfelekezeti tanodák, állami tanintézetek, népiskolák, óvodák és magán nőveldek, kereskedelmi és iparkamarák, Brassóban és Kolozsvárt, az erdélyi gazdasági egy-let, kolozsvári pinceegylet, bankok, kölcsön-és takarékpénztárak, biztosító társaságok. A „kolozsvári kalauz”-ban közli a helyt létező közmívelődési és jótékonyasági egyleteket, a helyt lakó orvosokat, ügyvédeket, irodalmi és iparvállalatokat, azok közül a nevezetesebb zoégeket főlemlítve.

Nyiltér.

Folyó év oct. első napjaiban végveszély fenyegeté kis családot; a mennyiben kedves nóm oly rohamos görcsöktől lepetett meg, melyek általánossá válva, sőt eszmélet nélküli állapotba helyeztvén, napról-napra, óróról-óra annyira növekedtek, hogy az 5-ik napon végre pár pereznui nyugalmat alig engedtek; melyhez még teste balfelének tökéletes gutta-ütése is csatlakozott; bal kezét és lábát többé nem érezte, nem használhatta. Daczára a legerélyesebb és legtelkiismeretesebb gyógykezelésnek, orvosai végre kimodták; hogy a beteg el van veszve.

Ily kétségbeesett helyzetembe sürgönyöztem ide Kolozsvárról dr. Velis Simon vizorvos urat, a ki itt létének 6-ik napjáig megmenté nomet görcsöitől egészben, guta ütésétől pedig részben. További 10—12 napok elteltével tökéletesen visszanyervén egészségét, maig is dicsekedhetik azzal. És mindez — minden gyógyszer nélkül eszközöltetett.

Szenvedő felebatátim érdekében, ezen tény nyilvánosságra hozni szigoru kötelmemnek ismerem.

Tordán december 1874.

Timbus József

tordai polgár és kereskedő,

